

І СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Соціальна відповідальність у міжнародних економічних відносинах
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально науковий інститут бізнес-технологій «УАБС», Кафедра міжнародних економічних відносин
Розробник(и)	Котенко Олександр Олександрович, к.е.н., старший викладач
Рівень вищої освіти	перший рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	8 тижнів протягом 5-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 48 годин становить контактна робота з викладачем (24 годин лекцій, 24 годин практичних робіт), 102 години становить самостійна робота
Мова(и) викладання	Англійська мова
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій, вивчення теоретико-методологічних, методичних та організаційно-економічних аспектів формування і розвитку соціальної відповідальності, вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держав, компаній, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку.

Історія розвитку соціальної відповідальності. Суть та значення соціальної відповідальності. Підходи до визначення даного поняття. Внутрішнє і зовнішнє середовище СВ. Переваги та недоліки соціальної відповідальності компанії. Принципи соціальної відповідальності. Моделі соціальної відповідальності. Міжнародні ініціативи як чинник формування і розвитку СВ (Глобальний договір ООН, GRI, ISO тощо). Вітчизняний досвід становлення соціальної відповідальності.

Тема 2. Організаційно-економічне забезпечення управління соціальною відповідальністю в організації.

Організаційно-економічний механізм управління СВ. Суб'єкти, об'єкти управління СВ, основні функції. Принципи корпоративного управління. Сутність та особливості корпоративної культури. Сутність корпоративного управління. Національні особливості корпоративного управління, моделі та традиції. Місце корпоративного управління в системі управління компаніями. Взаємозв'язок соціальної відповідальності та корпоративного управління в організації. Організація діяльності з соціальної відповідальності в організації. Етичні кодекси в організації. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері соціальної відповідальності. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з СВ в компаніях.

Тема 3. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах СВ.

Права людини і трудові практики як предмет СВ. Міжнародні стандарти прав людини: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про права дитини. Міжнародна організація праці та її діяльність. Нормативи та рекомендації Міжнародної організації праці.

Тема 4. Формування відносин компаній із зовнішніми організаціями на засадах СВ.

Поняття стейкхолдерів. Розподіл групи впливу, або зацікавлених сторін на зовнішніх та внутрішніх. Розгляд основних груп стейкхолдерів, серед яких групи впливу, що фінансують підприємство (наприклад, акціонери), менеджери, котрі управляють підприємством, працівники компанії, економічні партнери, держава, місцеві громади тощо. Розвиток теорії стейкхолдерів. Взаємодія компанії з окремими стейкхолдерами. Основні методи взаємодії організації із зацікавленими сторонами. Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерства з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця компаній з неурядовими організаціями.

Тема 5. Екологічна компонента СВ.

Суть та значення екологічної складової СВ. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища: цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро, Стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000), інші нормативні документи. Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1.	розуміти сутність соціальної відповідальності як чинника стійкого розвитку суспільства, оцінювати її переваги та недоліки, знати про міжнародні ініціативи в рамках соціальної відповідальності;
РН2.	знати організаційно-економічне забезпечення управління соціальною відповідальністю в організації, розуміти місце та роль: корпоративного управління в соціальній відповідальності компанії; кодексів корпоративної культури та професійної етики; спеціальних структурних підрозділів із проблем соціальної відповідальності;
РН3.	посилювати соціальну відповідальність підприємств з позиції їх взаємодії із працівниками через глибокі знання соціальних стандартів використання найманої праці, прав людини в сфері трудового законодавства, ролі соціальних пакетів та соціальних програм у підвищенні ефективності персоналу;
РН4.	формувати ефективні взаємовідносини із зовнішніми стейкхолдерами компанії на засадах соціальної відповідальності;
РН5.	розвивати екологічно-орієнтовану діяльність компанії з одного боку як обов'язковий фактор забезпечення розвитку у відповідності із концепцією сталого розвитку, а з іншого – як чинник підвищення конкурентоспроможності компанії.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПРН1.	
ПРН2.	
ПРН3.	
ПРН4.	
ПРН5.	

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку.

Л1: Історія розвитку соціальної відповідальності. Суть та значення соціальної відповідальності. Підходи до визначення даного поняття. Внутрішнє і зовнішнє середовище СВ. Концепція менеджменту стейкхолдерів.

П1: Історія розвитку соціальної відповідальності. Суть та значення соціальної відповідальності. Підходи до визначення даного поняття. Внутрішнє і зовнішнє середовище СВ. Концепція менеджменту стейкхолдерів.

Л2: Принципи соціальної відповідальності. Моделі соціальної відповідальності. Міжнародні ініціативи як чинник формування і розвитку СВ (Глобальний договір ООН, GRI, ISO тощо). Вітчизняний досвід становлення соціальної відповідальності.

П2: Переваги та недоліки соціальної відповідальності компанії. Принципи соціальної відповідальності. Моделі соціальної відповідальності. Міжнародні ініціативи як чинник формування і розвитку СВ (Глобальний договір ООН, GRI, ISO тощо). Вітчизняний досвід становлення соціальної відповідальності.

Тема 2. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю в організації.

Л3: Організаційно-економічний механізм управління СВ. Суб'єкти, об'єкти управління СВ, основні функції. Принципи корпоративного управління. Сутність та особливості корпоративної культури. Сутність корпоративного управління. Національні особливості корпоративного управління, моделі та традиції.

П3: Принципи корпоративного управління. Сутність та особливості корпоративної культури. Сутність корпоративного управління. Національні особливості корпоративного управління, моделі та традиції.

Л4: Місце корпоративного управління в системі управління компанією. Взаємозв'язок соціальної відповідальності та корпоративного управління в організації. Організація діяльності з соціальної відповідальності в організації. Етичні кодекси в організації. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері соціальної відповідальності. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з СВ в компаніях.

П4: Місце корпоративного управління в системі управління компанією. Взаємозв'язок соціальної відповідальності та корпоративного управління в організації. Організація діяльності з соціальної відповідальності в організації. Етичні кодекси в організації. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері соціальної відповідальності. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з СВ в компаніях.

Тема 3. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах СВ.

Л5: Права людини і трудові практики як предмет СВ. Міжнародні стандарти прав людини: Загальна декларація прав людини.

П5: Права людини і трудові практики як предмет СВ.

Л6: Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про права дитини.

П6: Міжнародні стандарти прав людини: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.

Л7: Міжнародна організація праці та її діяльність. Нормативи та рекомендації Міжнародної організації праці.

П7: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про права дитини. Міжнародна організація праці та її діяльність. Нормативи та рекомендації Міжнародної організації праці.

Тема 4. Формування відносин компанії із зовнішніми організаціями на засадах

СВ.

Л8: Поняття стейкхолдерів. Розподіл групи впливу, або зацікавлених сторін на зовнішніх та внутрішніх. Розгляд основних груп стейкхолдерів, серед яких групи впливу, що фінансують підприємство (наприклад, акціонери), менеджери, котрі управляють підприємством, працівники компанії, економічні партнери, держава, місцеві громади тощо. Розвиток теорії стейкхолдерів. Взаємодія компанії з окремими стейкхолдерами.

П8: Поняття стейкхолдерів. Розподіл групи впливу, або зацікавлених сторін на зовнішніх та внутрішніх.

Л9: Основні методи взаємодії організації із зацікавленими сторонами. Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерства з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця компаній з неурядовими організаціями.

П9: Розгляд основних груп стейкхолдерів, серед яких групи впливу, що фінансують підприємство (наприклад, акціонери), менеджери, котрі управляють підприємством, працівники компанії, економічні партнери, держава, місцеві громади тощо. Розвиток теорії стейкхолдерів. Взаємодія компанії з окремими стейкхолдерами.

Тема 5. Екологічна компонента СВ.

Л10: Суть та значення екологічної складової СВ. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо.

П10: Основні методи взаємодії організації із зацікавленими сторонами. Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерства з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця компаній з неурядовими організаціями.

Л11: Міжнародні документи щодо навколишнього середовища: цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро, Стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000), інші нормативні документи.

П11: Суть та значення екологічної складової СВ. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища: цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро,

Л12: Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

П12: Стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000), інші нормативні документи. Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

7.2 Види навчальної діяльності

- НД 1. Два есе за темою на вибір в межах тем 1-5 змісту дисципліни;
- НД 2. Розгорнута доповідь з презентацією по темам 1-5 змісту дисципліни;
- НД 3. Виконання кейсів за результатами вивчення тем 1-5;
- НД 4. Приймання участі у ділових іграх за темами 1-5.

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1. інтерактивні лекції;
МН2. лекції-візуалізації;
МН3. практичні заняття (бригадна та індивідуальна форма організації роботи);
МН4. кейс-метод (Case-study);
МН5. комбіноване практичне заняття: доповіді, реферати, повідомлення, які переходять у розгорнуту бесіду або дискусію.
МН6. практико-орієнтоване навчання.

Лекції (як інтерактивні, лекції – візуалізації та лекції дискусійного характеру) надають студентам матеріали (візуальні, у вигляді відео, із застосуванням мультимедійних технологій) з основ соціальної відповідальності з різних точок зору, що є основою для самостійного та аудиторного навчання здобувачів вищої освіти, надають знання та розуміння предметної області та професійної діяльності (РН 1). Лекції доповнюються *практичними заняттями*, що надають студентам здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародною економічною діяльністю (міжнародним бізнесом), а також організувати співпрацю із стейкхолдерами з позиції соціальної відповідальності (результати навчання РН 2 та РН 3).

Використання кейс-методу забезпечує формування у студентів проблемно-орієнтованого мислення та набуття навичок прийняття управлінських рішень на основі аналізу складних реальних ситуацій, виявлення проблем та можливостей, аналізу альтернативних варіантів та вибір найкращого з них, розробки детального обґрунтування та формуванні рекомендацій для виправлення становища та формування стратегії подальшої поведінки підприємства на ринку (результати навчання РН2,РН3,РН4,РН5).

Практико-орієнтоване навчання передбачає визначення та аналіз студентами ефективності впровадження та реалізацію компанією проектів, пов'язаних із соціальною відповідальністю за власним вибором студента, здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг соціальної відповідальності в організації, оцінювати силу її впливу на конкурентоспроможність бізнесу (результати навчання РН4 та РН5).

Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, практичних занять, а також робота в невеликих групах для підготовки презентацій, що будуть представлені іншим групам, а потім проаналізовані, обговорені та продемонстровані в звіті про виконання завдань практико-орієнтованого навчання. Під час підготовки до презентацій за результатами практико-орієнтованого навчання студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного читання, синтезу та аналітичного мислення.

Основними методами навчання є:

- лекція (вступна, тематична, оглядова, підсумкова). Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу; оглядові лекції з використанням опорного конспекту; лекції-візуалізації із використанням мультимедійних технологій;
- практичні заняття: розв'язання типових завдань; робота в групах; робота над індивідуальними завданнями;

- організація самостійної роботи студента: передбачає самостійне опрацювання матеріалу лекції; підготовку до практичних занять згідно методичних вказівок до практичних занять та організації самостійної роботи студентів;
- виконання контрольної роботи: дозволить більш глибоко засвоїти як основний, так і додатковий матеріал з дисципліни, що викладається.
- контроль навчальної роботи: поточне тестування, модульний контроль та іспит у вигляді письмового завдання, яке включає теоретичну та практичну частини; контрольні опитування (фронтальне опитування; вибіркоче усне опитування; письмове опитування).

Методи викладання та навчання:

- Демонстрація
- Творчий метод
- Структурно-аналітичний
- Проблемно-пошуковий метод
- Навчальна дискусія / дебати
- Кейс-метод / аналіз ситуації

Технології викладання та навчання:

- Імітаційні
- Ігрові
- Рольові та ділові ігри
- Неігрові
- Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)
- Проблемна лекція (розгляд проблемних питань тощо), лекція-візуалізація (демонстрація відео тощо), бінарна лекція (два лектора – викладач і практик).

Основні види інтерактивних технологій викладання та навчання:

- *Модульне навчання* - використання знань, умінь тощо у вигляді окремих модулів, автономних частин курсу, що інтегруються з іншими частинами курсу;
- *Контекстне навчання* - мотивація здобувачів вищої освіти до засвоєння знань, умінь тощо шляхом виявлення зв'язків між конкретним знанням, умінням тощо та його застосуванням.
- *Розвиток критичного мислення* - освітня діяльність, спрямована на розвиток у здобувачів розумного, рефлексивного мислення, здатного висунути нові ідеї і побачити нові можливості.
- *Проблемне навчання* - стимулювання здобувачів до самостійного набуття знань тощо, необхідних для вирішення конкретної задачі, проблеми.
- *Міждисциплінарне навчання* - використання знань з різних предметних областей, їх угруповання і концентрація в контексті розв'язуваної задачі.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
------------------------------	-------------------	--	---

A	ВІДМІННО	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	ДОБРЕ	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
C	ДОБРЕ		$74 \leq RD < 81$
D	ЗАДОВІЛЬНО	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
E	ЗАДОВІЛЬНО		$60 \leq RD < 63$
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – можливе складання заходу підсумкового семестрового контролю	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – до заходу підсумкового семестрового контролю не допускається, необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	1 (незадовільно)	$RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

За дисципліною передбачені такі методи оцінювання:

- опитування (фронтальне та вибіркове);
- поточне тестування, перевірка та оцінювання письмових завдань;
- захист презентацій (виконаних завдань, кейсів);
- практична перевірка та самооцінка.

Тобто за дисципліною передбачено: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, настанови викладачів в процесі виконання практичних завдань, самооцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних практичних завдань.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

Результат навчання	Метод оцінювання	Об'єкт оцінювання
розуміти сутність соціальної відповідальності як чинника стійкого розвитку суспільства, оцінювати її переваги та недоліки, знати про міжнародні ініціативи в рамках соціальної відповідальності	опитування	Суть та значення соціальної відповідальності. Підходи до визначення даного поняття. Внутрішні і зовнішні середовище соціальної відповідальності.
	захист презентацій(виконаних завдань, кейсів)	Базові моделі соціальної відповідальності
	практична перевірка та самооцінка	Перевірка знань студентів щодо глобальних ініціатив соціальної відповідальності (Глобальний договір ООН, GRI, ISO)
	поточне тестування	Знання базової термінології із предметного поля соціальної відповідальності, основних концепцій, моделей
знати організаційно-економічне забезпечення управління соціальною відповідальністю в організації, розуміти місце та роль: корпоративного управління в соціальній відповідальності компанії; кодексів корпоративної культури та професійної етики;	опитування	Організаційно-економічний механізм управління соціальною відповідальністю. Суб'єкти, об'єкти управління соціальною відповідальністю, основні функції. Принципи корпоративного управління. Сутність та особливості корпоративної культури. Етичні кодекси в організації. Структурні підрозділи та комітети компанії

спеціальних структурних підрозділів із проблем соціальної відповідальності		у сфері соціальної відповідальності.
	захист презентацій (виконаних завдань, кейсів)	Ієрархія корпоративного управління, роль кожної посадової особи у формуванні стратегії соціальної відповідальності компанії
	практична перевірка та самооцінка	Перевірка знань студентів на основі перехресного опитування, розбір можливих конфліктних ситуацій на підприємствах, проведення дебатів.
	поточне тестування	Знання форм та методів співпраці компанії із зовнішніми стейкхолдерами
посилювати соціальну відповідальність підприємств з позиції їх взаємодії із працівниками через глибокі знання соціальних стандартів використання найманої праці, прав людини в сфері трудового законодавства, ролі соціальних пакетів та соціальних програм у підвищенні ефективності персоналу	опитування	Права людини в контексті соціальної відповідальності. Міжнародні стандарти прав людини.
	захист презентацій(виконаних завдань, кейсів)	Розробка соціальної програми компанії та формування сучасних, ефективних соціальних пакетів для працівників
	практична перевірка та самооцінка	Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про права дитини. Міжнародна організація праці та її діяльність. Нормативи та рекомендації Міжнародної організації праці
	поточне тестування	Термінологія у сфері прав людини, виконання практичних завдань із встановлення ефективних взаємовідносин між працівниками і роботодавцями.
формувати ефективні взаємовідносини із зовнішніми стейкхолдерами компанії на засадах соціальної відповідальності	опитування	Поняття стейкхолдерів. Розподіл групи впливу, або зацікавлених сторін на зовнішніх та внутрішніх. Взаємодія компанії з окремими стейкхолдерами. Основні методи взаємодії організації із зацікавленими сторонами.
	захист презентацій(виконаних завдань, кейсів)	Розбір кейсів та ситуаційних задач щодо побудови відносин між компанією та її зовнішнім середовищем – партнерами, постачальниками, населенням, органами місцевого самоврядування тощо. Проведення ділової гри.
	практична перевірка та самооцінка	Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерства з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця компаній з неурядовими організаціями
розвивати екологічно-орієнтовану діяльність компанії з одного боку як обов'язковий фактор забезпечення розвитку у відповідності із концепцією сталого розвитку, а з іншого – як	опитування	Суть та значення екологічної складової соціальної відповідальності. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних

чинник підвищення конкурентоспроможності компанії		стандартів.
	захист презентацій (виконаних завдань, кейсів)	Зелений (екологічний) аудит, концепція зеленого офісу та зеленого ланцюга постачання.
	практична перевірка та самооцінка	Міжнародні документи щодо навколишнього середовища: цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро, Стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000), інші нормативні документи. Законодавство України про охорону навколишнього середовища.

Заходи контролю	Максимальна кількість балів
Сумативне оцінювання під час навчальних занять	
Робота на практичних заняттях	1,5*12 практичних заняття=18 балів
Написання підсумкових модульних контролів	6*2 під. котр.=12
Підготовка доповіді	5*1 доповідь=5 балів
Захист доповіді	5*1 доповідь=5 балів
Підготовка контрольної роботи	10*1 контрольну роботу = 10 балів
Захист контрольної роботи	10*1 контрольну роботу = 10 балів
Всього за результатами сумативного оцінювання під час навчальних занять	60 балів
Підсумковий контроль: екзамен	40*1 дск= 40 балів
Всього	100

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Графічні засоби (схеми, діаграми). • Технічні засоби (кінофільми, відеозаписи). • Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (проєктор, екран, смартдошка); • Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі.
10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності /Кол. автор.: Лазоренко О., Колишко Р., та ін. – К.: Видавництво «Енергія», 2008 – 96 с. 2. Chandler David (2016) Social responsibility: A Strategic Perspective – Business Expert Press 3. Chandler David (2017) Strategic Social responsibility: Sustainable Value Creation – SAGE Publications, Inc; 4. Gond Jean-Pascal (2011) Social responsibility (Critical Perspectives on Business and Management) – Routledge 5. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. –180 с. 6. Гоголя О.П., Кудінова І.П. Соціальна відповідальність бізнесу. - К.: Видавництво Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2008. - 79 с.- 7. Crane Andrew (2017) Social responsibility – Routledge

8. Rasche Andreas (2017) *Social responsibility: Strategy, Communication, Governance* – Cambridge University Press
9. Aluchna Maria (2018) *Responsible Corporate Governance Towards Sustainable and Effective Governance Structures* – Springer
10. Корпоративна соціальна відповідальність : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А.Я. Кузнєцової. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2009. – 258 с.
11. Kostyuk, A. N. *Anti-crisis Paradigms of Corporate Governance in Banks: a New Institutional Outlook/ A. N. Kostyuk, F. Takeda, K. Hosono.* - Sumy: Virtus Interpress, 2010. - 464 с. - ISBN 978-966-96872-1-0
12. Костюк, А.Н. *Корпоративное управление в банке: монография/ А. Н. Костюк.* - Сумы: ГВУЗ "УАБД НБУ", 2008. - 332 с. - ISBN 978-966-8958-26-7
13. Соціальний аспект економічної природи грошей [Текст] : моногр. / кол. авт. : Т. С. Смовженко, В. С. Стельмах, Г. Я. Стеблій та ін. ; за наук. ред. Г. Я. Стеблій. – К. : УБС НБУ, 2008. – 335 с.
14. Жуков В., Скуратівський В. *Соціальне партнерство в Україні: Навчальний посібник.* — К.: Вид-во У АДУ, 2001. — 200 с.